

‘Out of the box’ leren denken via Videolessen

De scholen van InnovatieImpuls Onderwijs experimenteren met het anders organiseren van onderwijs. Dit vraagt meer samenwerking tussen docenten: samen lessen arrangeren en verzorgen, (digitaal) lesmateriaal ontwikkelen, leerlingen op maat begeleiden en leerlingen volgen. Dit draagt actief bij aan de professionalisering van het team, de individuele leden, de kwaliteit van het onderwijs én het werkplezier van de docenten. Een van de samenwerkingsprojecten is het organiseren van Videolessen. Daarover gaat het onderstaande artikel. Lees op de website www.van12tot18.nl over een ander initiatief: Samen lesmateriaal ontwikkelen voor de E-klas.

DOOR CORRY VAN PEER

If at first the idea is not absurd, then there is no hope.' Met dit citaat van Albert Einstein begint Jan Volbers, docent aan de Universiteit Twente, zijn videoles creatieve denktechnieken aan klas 4 vwo van scholengemeenschap Schaersvoorde in Aalten. Op verzoek van docent Eveline van de Groep: 'Met deze les willen we bereiken dat wij, docenten, de leerlingen zo min mogelijk sturen, zodat ze zelf tot geheel eigen, creatieve ideeën komen.' Van de Groep bevindt zich in het lokaal, bij haar elf leerlingen, maar de externe docent is op het grote videoscherm te zien, op het digibord ernaast verschijnt zijn presentatie.

Waarom dit initiatief? 'Volbers is een specialist in creatieve denktechnieken', vertelt Van de Groep. 'Op deze manier

halen we zijn waardevolle expertise naar binnen.' Volbers deelt mee dat hij geen rondje door de klas kan lopen, maar voordat hij de leerlingen inwijdt in enkele geheimen van brainstormen en 'out of the box'-denken, doet hij wel een rondje namen.

Nieuwe oplossingen

Met enkele oefeningen weet Volbers de klas los te weken van vooronderstellingen die het creatief denken in de weg staan. Zo leidt een opdracht om een vernieuwende tafel te ontwerpen, tot een soort 'glazen knikker met ijsschotsen er bovenop'. Het doel is bereikt: de leerlingen erkennen dat ze zonder de oefening zouden zijn uitgegaan van iets met vier poten en een blad, waarschijnlijk van hout. Door voor de hand liggende criteria te schrappen en andere verplicht te stellen, komt een nieuwe oplossing te voorschijn. Volbers complimenteert de leerlingen met hun 'open mind'. In deze eerste les heeft het brainstormen veel nieuwe associaties en ideeën opgeroepen. Met een vervolgles kunnen ze leren de beste ideeën te selecteren.

Interessant en anders

Van de Groep is niet alleen docent beeldende kunst, ze heeft ook wiskunde gestudeerd. Ze ziet legio toepassingsmogelijkheden voor de videolessen. 'Ook al omdat de leerlingen het niet alleen leuk vinden, maar ook 'interessant' en 'anders'. Ik ben bezig met een opdracht Onderzoek en ontwerpen (O&O) voor het Technasium en geef dat vak ook de komende periode aan een vwo+-klas. Daar gaat Volbers deze les ook geven, aangepast aan de opdracht voor een interactief verkooppunt waar deze leerlingen mee aan de slag gaan. De laatste tijd gebruik ik de videolessen ook voor voorlichtingslessen, daarbij vertellen oud-leerlingen over hun vervolgopleiding.'

Vliegende beelden

Met Videolessen behoort scholengemeenschap Schaersvoorde tot de pioniers. Ze hebben al behoorlijk wat ervaring opgedaan met deze werkwijze. Rolinka Schipper (docent Nederlands, projectleider Videolessen, teamleider vwo bovenbouw en lid van de stuurgroep Videolessen) bedenkt regelmatig nieuwe toepassingen en is een enthousiast pleitbezorger. Ze vertelt hoe het concept past in de veranderende organisatie van het onderwijs.

'Onderwijs is steeds in beweging. We hebben het schoolkrijtje ingeruild voor een geavanceerd digibord. Een paar jaar geleden deelde ik nog woordenboeken uit bij oefeningen voor Nederlands. Tegenwoordig heeft de leerling een smartphone op de hoek van de tafel liggen, om de betekenis van moeilijke woorden op te zoeken of krachtige beelden te vinden om een kennishiaat op te vullen. Binnen een paar seconden, terwijl de leerling op dezelfde stoel blijft zitten. De leerling zit, maar de beelden vliegen door het klaslokaal. De aangeboden en per direct oproepbare (kennis)overdracht is enorm en komt niet (meer) alleen van de docent voor de klas. Het is zaak om, daar waar we kunnen, aan te sluiten bij de leefwereld van de leerling.'

Samenwerking docenten geeft kwalitatieve impuls

'Wij hebben er drie jaar geleden voor gekozen om samen te werken met 17 scholen die allemaal experimenteerden met videoconferentie. We dachten dat het voor de leerlingen een

InnovatieImpuls Onderwijs

InnovatieImpuls Onderwijs (IIO) is in 2010 begonnen. Het is een programma voor het primair en voortgezet onderwijs om het probleemoplossend en lerend vermogen van scholen te vergroten, ook bij personele tekorten. Verspreid over het land experimenteren 150 scholen met een van de vijf, door scholen zelf bedachte, innovatieconcepten. Inmiddels maken zij ook gebruik van de opgebouwde kennis en ervaring van de andere concepten. De scholen gebruiken onder meer ict in het onderwijs, zetten (divers geschoold) personeel op een andere manier in en organiseren het primaire proces slimmer. Uitgangspunt is dat de werkdruk niet stijgt en de onderwijskwaliteit minstens gelijk blijft. Er wordt zowel kwalitatief als kwantitatief onderzoek gedaan naar de vijf innovatieconcepten. Meer informatie, onder andere over het IIO Netwerk, de Innovatiebrigade, ervaringen, opbrengsten en tips: www.innovatieimpulsonderwijs.nl. Of zoek op Twitter naar @IIOnderwijs.

hoge drempel zou zijn om actief bij de videoles betrokken te blijven. Integendeel! De leerlingen bellen in met een zapper, in een virtuele ruimte. Ze hebben vrijwel meteen door hoe je in Aalten die 'gewone' afstandsbediening gebruikt om bij de lessen in Zwolle te komen.'

Videolessen vergt meer samenwerking tussen docenten: samen lessen arrangeren en verzorgen, (digitaal) lesmateriaal ontwikkelen, leerlingen op maat begeleiden en leerlingen volgen. In hoeverre draagt dat bij aan de professionalisering van het team, de individuele leden, de kwaliteit van het onderwijs en het werkplezier?

'Met videoconferentie kun je kennis delen. De leerling profiteert meteen van een module sterrenkunde die de eigen school anders niet aanbiedt. Tegelijkertijd is er sprake van collegiale externe consultatie. De docenten hebben vooraf overleg over de lesstof en zorgen dat ze een prachtles voor elkaars school verzorgen. Ook de docenten leren op deze manier van elkaar en dat blijken ze heel prettig te vinden; het werk wordt er ook nog interessanter en leerzamer door.'

Ondanks krimp veel vakken

Er is nog een argument om in te zetten op Videolessen. Aalten ligt midden in een krimpregio. Schipper: 'Dat betekent dat we in de toekomst meer moeten gaan samenwerken om de vakken in de lucht te kunnen houden. Met een docent in bijvoorbeeld Doetinchem die de vwo-lessen Frans verzorgt voor Aalten en een docent scheikunde in Aalten die lesgeeft aan havo-leerlingen in Doetinchem. Een mooi samenwerkingsverband op het niveau van onze Stichting Achterhoek VO. Videoconferentie is daarbij een heel mooi middel. Via het digibord (naast het videoscherm) lopen de powerpointpresentaties tussen de scholen geheel synchroon. De leerling in het videolokaal belt in en ziedaar, een prachtige virtuele ontmoeting.'

Colleges Radboud Universiteit

Schipper zet de virtuele contactmogelijkheid ook in om leerlingen makkelijker toegang te bieden tot extra lesstof: 'Onze vwo-leerlingen volgen wel eens een college op de Radboud Universiteit Nijmegen, dan zijn ze de hele dag weg, enorm tijdrovend. Onlangs heeft prof. Odin Dekkers van de Radboud een interactieve en buitengewoon inspirerende les

'Dat betekent dat we in de toekomst meer moeten gaan samenwerken om de vakken in de lucht te kunnen houden.'

gegeven in 30 minuten. Tot ongekend groot enthousiasme van onze leerlingen en docenten.' Zo blijft de school zoeken naar in- en externe verbindingen die interessant zijn voor de leerlingen. 'Na experimenten voor nlt, wiskunde C en beeldende kunst staat de deur naar de digitale leertuin open. The sky is the limit!' Ook Cor de Beurs, bovenscholse projectleider van de innovatieconcepten E-Klas en PAL-student, ziet het belang van de buitenwereld binnen de school halen. 'Werk samen met ander scholen en met het hoger onderwijs. Zet ook studenten in bij de lessen en laat je inspireren door expertise van buiten. Ik merk dat dit het onderwijs zoveel rijker maakt.'

Andere innovatieconcepten

'Een ander experiment van de InnovatieImpuls Onderwijs waar ik heel erg enthousiast over ben is Leerlingen voor Leerlingen', vertelt Schipper desgevraagd. 'Kinderen maken filmpjes voor elkaar over onderwerpen die altijd lastig blijven, bijvoorbeeld 't kofschip of fotosynthese. De filmpjes zijn op niveau, gekeurd, en vrij beschikbaar op het internet. Je kunt ze natuurlijk zo verspreiden, maar het lijkt mij beter om eerst goed na te denken over de implementatie in je school.' (Het volgende artikel over de InnovatieImpuls Onderwijs belicht het IIO-concept Leerlingen voor Leerlingen.)

Tips en valkuil

Voor collega's heeft Schipper de volgende tips:

- Werk met de 'believers', de mensen die denken in mogelijkheden. Geef de andere docenten de kans om mee te kijken.
- Durf te experimenteren en geef het experiment ruimte.
- Fouten maken mag. Als de techniek je in de steek laat, jammer, maar er is altijd een volgende keer.
- Maak heldere afspraken en houd je aan die afspraken.
- Zet lessen vast in het rooster want er hangt nog een school, aan de andere kant van het land, aan je virtuele lijn. ●

Maatwerkbegeleiding bij innovatie

Na drie jaar experimenteren hebben scholen een breed scala aan lesvormen ontwikkeld, en veel ervaring en kennis opgedaan. Speelt op uw school een innovatievraagstuk? Dan kunt u begeleiding op maat vragen van speciaal opgeleide Innovatiebrigadiers. Zij werken zelf op school en zijn deskundige onderwijsvernieuwers. U kunt ook een brigadierstraining volgen. Hebt u interesse? Neem dan contact op via info@innovatieimpulsonderwijs.nl.

InnovatieImpuls Onderwijs is een initiatief van het ministerie van OCW. Het CAOP en Kennisland begeleiden de uitvoering van het programma.